

EXPUNEREA DE MOTIVE

I. SITUAȚIA ACTUALĂ

Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților și recomandările referitoare la acesta conform Rezoluției nr.663 C (XXIV) din 31 iulie 1957, a fost adoptat de către Consiliul Economic și Social prin însușirea Recomandărilor cuprinzând recrutarea și pregătirea personalului de penitenciar și a Recomandărilor privind așezămintele penitenciare și corecționale deschise adoptate de către primul Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților, ținut la Geneva în anul 1955.

În conformitate cu pct. 20 din Anexa la **Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților** - Rezoluție adoptată la 30 august 1955 - Primul Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților,

Pct. 20 - 1) *"Orice deținut trebuie să primească de la administrație, la orele obișnuite, o hrană de bună calitate, bine preparată și servită, având o valoare nutritivă suficientă pentru menținerea sănătății și a forțelor sale"*.

În baza dispozițiilor Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare deținuții au dreptul la hrană, ținută, cazarmament și condiții minime de cazare conform art. 48-50.

La nivel național, în toate închisorile din țară în anul 2022 se aflau 23.331 de persoane închise pentru diferite fapte, iar statul român a alocat lunar în medie în jur de 1.144 de lei, fără cheltuieli de personal.

Din păcate, numărul persoanelor care au ajuns să execute pedepse privative de libertate în închisorile din România a crescut de la an la an. Astfel, dacă în anul 2019 erau 20.578 de persoane după gratii, în 2022 erau înregistrați 23.331 de deținuți la nivel național.

Preponderent infracțiunile comise de cei care ajung după gratii sunt cele contra persoanei: tâlhării, crime, violuri, ce ating aproape 40 % dintre infracțiunile comise, după care urmează infracțiuni contra patrimoniului, cu peste 30% din total și restul infracțiuni la alte legi.

Unii specialiști în domeniu estimează că numărul celor care vor comite infracțiuni va fi în continuă creștere, iar afirmațiile se bazează pe o serie de factori precum: creșterea prețurilor, mărirea ratelor la bănci, lipsa locurilor de muncă, sau salariile mici comparativ cu cele de la nivel european.

În anul 2022 autoritățile au alocat pentru un deținut dintr-un penitenciar din țară suma de 38,14 lei. excluzând cheltuielile de personal și cheltuielile legate de funcționarea penitenciarului.

Regimuri de executare a pedepselor privative de libertate

În România regimurile de executare a pedepselor privative de libertate cuprind ansamblul de reguli care stau la baza executării pedepselor privative de libertate, reguli ce sunt bazate pe sistemele progresiv și regresiv, persoanele condamnate trecând dintr-un regim în altul, în condițiile prevăzute de lege. În cadrul acestor regimuri de executare a pedepselor privative de libertate trebuie să fie asigurată respectarea și protejarea vieții, sănătății și demnității persoanelor condamnate, a drepturilor și libertăților acestora, fără cauzarea unor suferințe fizice și nici sau a unor tratamente înjositoare persoanei condamnate.

Regimurile de executare a pedepselor privative de libertate se diferențiază în raport cu gradul de limitare a libertății de mișcare a persoanelor condamnate, de modul de acordare a drepturilor și de desfășurare a activităților, precum și cu condițiile de detenție.

Astfel de ordinea descrescătoare a gradului de severitate regimurile de executare a pedepselor privative de libertate sunt următoarele:

- a) regimul de maximă siguranță;
- b) regimul închis;
- c) regimul semideschis;
- d) regimul deschis.

În baza dispozițiilor art. 56 - 80 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare, sunt stabilite drepturile deținuților, în cadrul executării pedepselor și a măsurilor privative de libertate.

Astfel deținuții își pot exercita următoarele drepturi în mod neîngrădit în limitele și în condițiile prevăzute de Constituție și lege:

- este ascultată, în mod obligatoriu, la locul de deținere, de judecătorul de supraveghere a privării de libertate.
- judecătorul de supraveghere a privării de libertate soluționează plângerea, prin încheiere motivată, în termen de 15 zile de la primirea acesteia și pronunță o soluție de admitere, respingere sau ia act de retragerea plângerii;
- dreptul la libertatea conștiinței, a opiniilor și libertatea credințelor religioase;
- dreptul de a avea acces la informațiile de interes public în condițiile legii;
- dreptul la consultarea documentelor cu caracter personal;
- deținuțului i se asigură exercitarea dreptului la asistență juridică;
- dreptul de petiționare și dreptul la corespondență;

- dreptul la convorbiri telefonice;
- dreptul la comunicări on-line
- dreptul la plimbare zilnică asigurat în funcție de regimul de executare a pedepsei privative de libertate;
- dreptul de a primi vizite și dreptul de a fi informat cu privire la situațiile familiale deosebite;
- dreptul la vizită intimă;
- dreptul de a primi, cumpăra și a deține bunuri;
- dreptul la asistență medicală, tratament și îngrijiri;
- dreptul la examenul medical al persoanelor condamnate se realizează la primirea în penitenciar și în timpul executării pedepsei privative de libertate, în mod periodic;
- acordarea asistenței medicale în cazuri speciale;
- dreptul la asistență diplomatică;
- dreptul la încheierea căsătoriei;
- dreptul la încheierea căsătoriei
- dreptul de a vota;
- dreptul la odihnă și repausul săptămânal;
- dreptul la muncă în raport cu tipul regimului de executare, ținându-se seama de calificarea, deprinderile și aptitudinile acestora, de vârstă, starea de sănătate, măsurile de siguranță, precum și de programele destinate sprijinirii formării profesionale a acestora.
- dreptul la învățământ asigurat în funcție de posibilitățile penitenciarului, la cursuri de instruire școlară sau universitare, în condițiile protocolului de colaborare încheiat cu Ministerul Educației, ținându-se cont de nevoile prioritare de intervenție identificate, de starea de sănătate, de tipul regimului de executare și de măsurile de siguranță aplicate;
- dreptul la hrană, ținută, cazarmament și condiții minime de cazare.

În ultimii ani s-au purtat numeroase dispute despre hrana pe care deținuții din penitenciarele din România o primesc. Există mai multe nemulțumiri cu privire la privilegiile de care se bucură pușcăriașii, dar și critici la adresa bugetului care este alocat pentru hrana acestora, comparativ cu fondurile destinate meselor din spitale și învățământ.

Unii au adus critici la adresa regimului alimentar neadecvat din închisori, în timp de alții și-au prezentat nemulțumirile cu privire la banii cheltuiți de stat pentru întreținerea cetățenilor încarcerați. Astfel s-au realizat mai multe analize comparative, stabilindu-se în balanță bugetul alocat pentru masa persoanelor condamnate la închisoare și fondurile dedicate programelor precum „Masa Caldă” pentru elevi. Rezultatul a relevat faptul că statul alocă peste 200 de lei zilnic unui deținut, dar cea mai mare

parte din acești bani acoperă doar salariile angajaților penitenciarelor, respectiv aproximativ 80% din sumă. Acest procent reprezintă din costurile cu un deținut îl reprezintă salariile gardienilor și funcționarilor Administrația Națională a Penitenciarelor.

Conform dispozițiilor Ordinului Nr. 254/C/2023, din 14 februarie 2023, privind aprobarea valorilor financiare actualizate ale normelor de hrană ale persoanelor private de libertate norma pentru bolnavi și gravide pornește de la 5,99 de lei, exclusiv TVA, și poate ajunge până la 8,84 de lei. Pentru persoanele minore reținute sunt alocate sume cuprinse în intervalul 7,39 de lei - 9,82 de lei. La aceste sume se adaugă diverse suplimente precum cel specific zilelor festive, în valoare de 2,96-3,11 lei, sau cel acordat deținuților care prestează muncă grea, care primesc 1,01 lei- 1,10 lei pentru hrană rece și 2.00 lei- 3,41 pentru hrană caldă.

Deținuții au dreptul la muncă. Pot ieși la muncă, însă, sunt selectați dintre cei aflați în regim deschis și semi-deschis. Ne referim la deținuții ce au de executat pedepse de maximum 3 ani, care nu implică infracțiuni grave sau comise cu violență. Dacă sunt de acord să iasă la muncă, aceștia pot câștiga zile scăzute din pedeapsă, își cresc șansele de a fi eliberați condiționat și sunt și plătiți, cu cel puțin salariul minim pe economie. În 2019, asta înseamnă 1.263 de lei net.

Doar că banii se împart, conform legii, astfel: 60% din venit îl ia penitenciarul, 40% îl ia deținutul. Din banii rămași, deținutul poate cheltui cât stă închis doar 90% din sumă. Restul de 10% i se pune deoparte, într-un cont la care are acces doar când iese din pușcărie.

Orice firmă, instituție de stat sau persoană fizică autorizată poate angaja deținuți, după ce negociază un contract de prestări servicii cu oamenii din conducerea unui penitenciar, dacă îndeplinesc condițiile de a fi solvabili și dacă au fost aprobate de penitenciar condițiile de siguranță de la locul de muncă.

Argumentele care vin în sprijinul modificării legii prin hotărârea definitivă dată de completul de judecată competentă în care se stabilește în ce mod condamnatul va achita contravaloarea normei zilnice de hrană pe tot parcursul executării pedepsei, sunt următoarele:

- toți cetățenii români își asigură hrana prin plata contravalorii acesteia;
- copiii sunt înscriși la creșă, iar părinții le achită hrana lunar în avans;
- copiii care sunt înscriși la grădinițe atât publice, cât și private, părinții trebuie să le achite mesele zilnice, în funcție de programul ales;
- elevilor din școli li se asigură pachetul de către familie și doar anumite școli au un program pilot de asigurare a unei mese prin finanțare din diferite tipuri de fonduri;
- singura categorie de persoane care nu-și achită hrana sunt deținuții, care au săvârșit infracțiuni de diverse tipuri, fiind conștienți de pericolul social al faptelor lor;

- pentru descurajarea comiterii de infracțiuni se poate institui obligația de achitare a hranei de către instanța de judecată, care pronunță o sentință definitivă în funcție de situația financiară a inculpatului, dar și în corelație cu condamnarea ce i se dă.

2. Schimbări preconizate prin implementarea proiectului normativ

Prin prezentul proiect normativ se dispune ca pedepsele și măsurile educative privative de libertate se execută numai în temeiul hotărârilor judecătorești definitive, iar în cadrul procesului penal instanța competentă are obligația de stabili tipul de regim de asigurare a hranei pe care îl va avea inculpatul.

Instanța poate decide în ce mod se va achita norma zilnică de hrană pentru toată perioada executării pedepsei, în funcție de situația financiară a celui condamnat și de quantum.

Impact bugetar

Prezentul proiect normativ are impact bugetar pozitiv asupra bugetului consolidat de stat. Astfel la un număr de aproximativ 23.300 de deținuți (așa cum au fost înregistrați în 2022) pentru care norma lunară de hrană este actualizată anual, Administrația Națională a Penitenciarelor face o economie importantă, în condițiile în care norma lunară de hrană este de 38.14 lei în baza dispozițiilor Ordinului Ministrului Justiției nr. 254/C/2023, din 14 februarie 2023, privind aprobarea valorilor financiare actualizate ale normelor de hrană ale persoanelor private de libertate. dar poate crește anual prin actualizare.

Impactul socioeconomic

Prezentul proiect normativ va avea impact în ceea ce privește impactul financiar pe care îl poate avea asupra deținutului plata normei zilnice de hrană pentru toată perioada executării pedepsei și care este riscul pentru familie în cazul în care aceasta ar putea susține acest efort financiar. Prin această conștientizare se poate obține un efect pozitiv asupra unui potențial infractor, care în momentul rezoluției poate reflecta și renunța la a mai săvârși infracțiunea având în vedere potențialele riscuri și consecințe.

Față de cele prezentate, a fost elaborat proiectul **de lege privind modificarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare**, pe care îl supunem spre dezbateră și adoptare Parlamentul României.

INIȚIATOR:
SENATOR NEAFILIAT
RODICA BOANCA

v